

Διδαχή

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ
Δελφών & Μισούλη | Τ.2310 828 989 | www.inmetamorfoseos.gr

ΕΤΟΣ 4^ο | 7 Ιουλίου 2024 | Αρ. Φύλλου 185

Η ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

*Εἶτα, παυσαμένου τοῦ ἀναγινώσκοντος, ὁ προεστῶς
διὰ λόγου τὴν νουθεσίαν καὶ πρόσκλησιν τῆς τῶν καλῶν
τούτων μιμήσεως ποιεῖται.*

Ἐπειτα, ὅταν πάψει ἐκεῖνος που διαβάξει, ὁ προεστῶς
με λόγο κάνει νουθεσία καὶ προτροπή να μιμηθῶν οἱ
πιστοὶ τα καλά.

Το κήρυγμα του θείου λόγου ήταν πάντα συνδεδεμένο με την προσευχή και την λατρεία της Εκκλησίας. Ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός δίδασκε στις συναγωγές «ἐν τοῖς σάββασι», και εκεί τότε θεράπευσε τὴν συγκύπτουσα. Ἐπειτα οἱ Ἀπόστολοι, σε μια δύσκολη στιγμή για την Εκκλησία, ἔκαμαν τὴν δὴλωση, που εἶναι πάντα κανόνας στο ἔργο των ιερῶν ποιμένων «*ἡμεῖς δέ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν*». Μέσα στην μεγάλη και ιερή αποστολή της Εκκλησίας, κύριο και πρώτο ἔργο των ιερῶν ποιμένων εἶναι πάντα ἡ θεία λατρεία καὶ ἡ διακονία του λόγου. Μόλις ἑκατὸ χρόνια υστερότερα, σε μια πρώτη περιγραφή της θείας Λειτουργίας, ὁ ἅγιος φιλόσοφος καὶ μάρτυρας Ιουστίνος μας δίνει τὴν μαρτυρία ὅτι μετὰ τὴν ἀνάγνωση των Γραφῶν γινότανε τὸ κήρυγμα του θείου λόγου· «*ὁ προεστῶς διὰ λόγου τὴν νουθεσίαν... ποιεῖται*».

Πρέπει να ομολογήσουμε πῶς, καθὼς τὸ κήρυγμα μαζί με τὴν θεία λατρεία εἶναι τὸ πρώτο ἔργο των ιερῶν ποιμένων, ἔτσι εἶναι καὶ τὸ πιο δύσκολο καὶ υπεύθυνο. Πάντα τὸ κήρυγμα

του θείου λόγου, και ίσως περισσότερο σήμερα, είναι όχι μόνο το μέλημα, αλλά και το πρόβλημα της Εκκλησίας. Ο Ιησούς Χριστός, μετά την ανάσταση, λέει στους Αποστόλους: *«πορευθέντες εἰς τόν κόσμον ἅπαντα, κηρύξατε τό εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει»*. Ο μεγάλος Απόστολος αισθάνεται βαριά την ευθύνη του αν δεν κηρύττει, γι' αυτό και γράφει: *«οὐαί δέ μοί ἐστιν ἐάν μή εὐαγγελίζωμαι»*. Και στον μαθητή του Τιμόθεο γράφει σε τόνο εντολής: *«κήρυξον τόν λόγον»*. Αλλά δεν είναι τρόπος να αναφέρουμε τώρα όλες τις μαρτυρίες, των Ευαγγελίων, των Πράξεων και των Επιστολών, όπου γίνεται λόγος για το κήρυγμα του θείου λόγου. Το Ευαγγέλιο είναι το μήνυμα του Ιησού Χριστού και το άγγελμα της χαράς, που κηρύσσεται πάντα σε όλο τον κόσμο.

Αλλά το πρόβλημα, για το οποίο είπαμε, δεν είναι αυτό, αλλά το περιεχόμενο του κηρύγματος, τι πρέπει δηλαδή κάθε φορά να κηρύξουμε. Όμως αυτό το πρόβλημα δεν είμαστε εμείς που θα το λύσουμε, γιατί η λύση του μας είναι δοσμένη. Εμείς δεν έχουμε παρά να ενστερνισθούμε την λύση και να την κηρύξουμε στον κόσμο. Όταν μετά την ανάσταση ο Ιησούς Χριστός έστειλε τους Αποστόλους στον κόσμο, δεν τους είπε μόνο να κηρύξουν, αλλά και τι να κηρύξουν *«κηρυχθῆναι ἐπί τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καί ἄφεσιν ἁμαρτιῶν»*. Και ο μεγάλος Απόστολος σ' όλο τον κόσμο κήρυττε: *«μετανοεῖν καί ἐπιστρέφειν ἐπί τόν Θεόν»*. Το κήρυγμα λοιπόν της Εκκλησίας, το Ευαγγέλιο του Χριστού είναι η μετάνοια και η επιστροφή των ανθρώπων στον Θεό. Όποιοι κι αν είναι τάχα οι καιροί και οι ανάγκες, που πιέζουν τους ανθρώπους, το κήρυγμα της Εκκλησίας είναι πάντα κήρυγμα μετάνοιας και επιστροφής. Η Εκκλησία, καθώς γράφει ο Απόστολος, δεν έλαβε εντολή να κηρύξη καμμιά ιδεολογική φιλοσοφική θεωρία, αλλά έλαβε *«χάριν καί ἀποστολήν εἰς ὑπακοήν πίστεως»*. Βγήκε να κηρύξη μετάνοια και επιστροφή, όχι για να αρχίσουν να συζητούν και να σκοτώνονται, αλλά για να υπακούσουν και να πιστέψουν οι άνθρωποι.

Όλη η θεία Γραφή, η Παλαιά και η Καινή Διαθήκη, είναι το κήρυγμα της Εκκλησίας. Σ' εμάς λοιπόν δεν μένει παρά να μεταδώσουμε στους ανθρώπους το κήρυγμα των Γραφών, να εξηγήσουμε και να ερμηνεύσουμε τις Γραφές. Αυτό έκαναν και οι Απόστολοι, καθώς το βλέπομε σε όλα τους τα κηρύγματα μετά την Πεντηκοστή και στις επιστολές, που έγγραψαν στις διάφορες τοπικές Εκκλησίες. Τίποτε δικό μας δεν έχουμε να εισφέρουμε στο κήρυγμα παρά να συμβιβάζουμε το λόγο του

Θεού στις Γραφές προς ό,τι κάθε φορά συμβαίνει στον κόσμο. Αυτή ακριβώς η λέξη «συμβιβάζω» βρίσκεται στην Καινή Διαθήκη, και θέλει να δηλώσει αυτό που λέμε εξήγηση και ερμηνεία της θείας Γραφής. Οι μεγάλοι Πατέρες της Εκκλησίας, ως ποιμένες και διδάσκαλοι, ήσαν κυρίως ερμηνευτές της θείας Γραφής.

Στην ευχή πριν από την ανάγνωση του Ευαγγελίου, όπως είδαμε, ο λειτουργός ιερέας προσεύχεται στον Ιησού Χριστό και ζητάει τον θείο φωτισμό *«εἰς τὴν τῶν εὐαγγελικῶν κηρυγμάτων κατανόησιν»*. Αυτή η φράση αναφέρεται στο κήρυγμα του θείου λόγου, αφού το κήρυγμα, σαν ερμηνεία, είναι συνέχεια και προέκταση της θείας Γραφής. Είπαμε στα προηγούμενα για την θεοπνευστία της θείας Γραφής, αλλά πρέπει να προσθέσουμε τώρα πως και η ερμηνεία δεν γίνεται χωρίς τον θείο φωτισμό. Είναι αξιοσημείωτο αυτό που λέει ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, ότι δηλαδή *«ἡ τῶν θείων Γραφῶν κατανόησις οὐ δεῖται ἀνθρωπίνης σοφίας, ἀλλὰ φωτισμοῦ καὶ ἀποκαλύψεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος»*. Σ' ένα παλιό Ευχολόγιο υπάρχει επίσης η ευχή, στην οποία ο ιερέας παρακαλεί να του δοθεί Ἅγιο Πνεύμα, για να μάθει τις θείες Γραφές και να μπορεί να τις διερμηνεύει *«Καθαρῶς καὶ ἀξίως, ἵνα ὠφεληθῶσιν οἱ παρόντες λαοὶ πάντες»*.

Στὴν προηγούμενη ομιλία είπαμε για Λειτουργία του Λόγου· σήμερα προσθέτουμε ότι και το κήρυγμα του θείου λόγου είναι ιερουργία. Ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος λέει κάπου ότι *«ἱερουργοῦμεν τὸν λόγον»*. Και όταν χειροτονείται ιερέας, ο επίσκοπος ζητάει από τον Θεό να στείλει την δωρεά του Ἁγίου Πνεύματος, *«ἵνα»* ο χειροτονούμενος *«γένηται ἄξιος... ἱερουργεῖν τὸν λόγον τῆς ἀληθείας»*. Φαίνεται σε όλα αυτά τί είναι η διακονία του κηρύγματος σε σχέση με την αγία Γραφή και με την θεία Λειτουργία, ώστε να το βλέπουμε και μόνοι μας πόσο άτοπη και επιζήμια είναι η μετάθεση του κηρύγματος για διάφορους λόγους στο τέλος της θείας Λειτουργίας. Δεν θέλουμε εδώ να κάνουμε περισσότερο λόγο παρά να θυμηθούμε την αρχαία τάξη, καθώς την περιγράφει ο άγιος Ιουστίνος, και να λάβουμε υπόψη μας ότι το θείο κήρυγμα στην Εκκλησία δεν μπορεί να είναι τίποτε απ' όσα τάχα συγχρονισμένα και φιλοσοφικοκοινωνικά κηρύσσονται, αλλά μόνο ερμηνεία της θείας Γραφής, λόγος οικοδομής και λόγος παρακλήσεως.

Πόση και ποια σημασία δίνει η Εκκλησία στην διακονία του λόγου, φαίνεται και στις κανονικές διατάξεις. Δυο

συνοδικοί κανόνες ορίζουν το χρέος που έχουν οι επίσκοποι και οι πρεσβύτεροι να κηρύττουν τον λόγο. Πρέπει εδώ να μην παραλείψουμε να πούμε ότι η διακονία του λόγου είναι διακονία ιερατική. Αυτό είναι φυσικό και αυτονόητο, αφού το κήρυγμα είναι ιερουργία, και μόνο σε έκτακτες περιστάσεις και με άδεια του επισκόπου μπορούν οι λαϊκοί να κηρύττουν στην Εκκλησία. Ο εξηνταοκτώ λοιπόν αποστολικός κανόνας ορίζει τα εξής: *«Επίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, ἀμελών τοῦ κλήρου καί τοῦ λαοῦ καί μὴ παιδεύων αὐτούς τὴν εὐσέβειαν, ἀφοριζέσθω, ἐπιμένων δέ τῇ ἀμελείᾳ καθαιρείσθω»*. Πιο επιεικής ίσως είναι ο δεκαεννέα κανόνας της έκτης οικουμενικής Συνόδου· χωρίς να κάνει λόγο για αφορισμό ή καθαίρεση, επιβάλλει το ιερό χρέος στους προεστώτες της Εκκλησίας να κηρύττουν τον λόγο· *«Δεῖ τούς τῶν Ἐκκλησιῶν προεστώτας ἐν πάσαις μέν ταῖς ἡμέραις, ἐξαιρέτως δέ ταῖς Κυριακαῖς, πάντα τόν κλήρον καί τόν λαόν ἐκδιδάσκειν τούς τῆς εὐσεβείας λόγους»*. Οι προϊστάμενοι των εκκλησιών, οι επίσκοποι δηλαδή και οι πρεσβύτεροι, όλες τις ημερες και μάλιστα τις Κυριακές πρέπει να διδάσκουν όλο τον κλήρο και τον λαό τον λόγο του Ευαγγελίου.

Ο λόγος για το κήρυγμα της Εκκλησίας δεν έχει τέλος. Γιατί η ίδια η Εκκλησία δεν είναι παρά αυτά τα δύο, ο άμβωνας και η αγία Τράπεζα, η ιερουργία του λόγου και η Λειτουργία των θείων Μυστηρίων. Η Εκκλησία στον αιώνα λειτουργεί, και όταν κηρύττει τον λόγο και όταν επιτελεί την αναίμακτη ιερουργία. Αυτό πρέπει να το προσέξουμε πολύ και οι ποιμένες της Εκκλησίας και ο λαός· οι ποιμένες, για να ξέρουν τί και πώς να κηρύττουν και ο λαός, για να μη ζητάει ξένα πράγματα στο κήρυγμα της Εκκλησίας. Όλα όσα ανεβάζουμε στον άμβωνα και τα φωνάζουμε μέσα στην Εκκλησία, που είναι *«οἶκος Θεοῦ ζῶντος, στῦλος καί ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας»*, όλα λοιπόν όσα λέγονται και πώς λέγονται και απ' όποιους λέγονται μέσα στις συνάξεις των πιστών δεν είναι πάντα το κήρυγμα της Εκκλησίας, ερμηνεία δηλαδή των θεόπνευστων Γραφών, λόγος μετάνοιας και επιστροφής των ανθρώπων. Το κήρυγμα μέσα στην θεία Λειτουργία και στο περιεχόμενο και στην έκφρασή του, είναι ομόλογο προς την θεία λατρεία και την προσευχή της Εκκλησίας. Καί προπάντων έχει την θέση του, σαν προέκταση και ερμηνεία των Γραφών, όχι καθώς έγινε κακή συνήθεια στην ώρα του Κοινωνικού, αλλά καθώς γινότανε απαρχής, μετά την ανάγνωση του Ευαγγελίου· *«παυσαμένου τοῦ ἀναγινώσκοντος, ὁ προεστώς διά λόγου τὴν νουθεσίαν... ποιεῖται»*. Αμήν.

† Σ & Κ Δ